

Ett normativt demokratiskt dilemma:

Politisk Korruption och Politiska Ledares Utbildningsnivå

LUNDS
UNIVERSITET

Abstract

Leder mer välutbildade ledare till att korruptionen i ett land minskar? Beroende på vad analysen visar, varför eller varför inte? Detta är frågeställningen som ämnas besvaras i denna uppsats, och för att göra det används ett antal statistiska analyser över data på 239 ledare från 30 länder mellan åren 1950-2004. I analysen finner vi ett svagt negativt samband mellan ledares utbildningsnivå och landets korruptionsnivå i rika länder. Dock återfinns inte samma resultat när samma analys görs på fattiga länder. I den teoretiska analysen förklaras hur det kan komma sig att sambandet inte är starkare, samtidigt som diskussionen behandlar implikationerna av vårt resultat. Dessa implikationer inkluderar ett normativt dilemma där man hamnar i ett svårt läge av att välja mellan politiker som kan vara representativa för befolkningen eller att välja mer välutbildade ledare som, enligt vår analys, kommer att vara bättre utrustade för att kunna motverka korruption. Detta dilemma ämnas inte att lösas eller besvaras, men diskuteras utifrån ett normativt perspektiv.

Nyckelord: korruption, utbildningsnivå, Principal-Agent Theory, ledare, regressionsanalys

Antal ord: 6597 (Exklusive Referenslista)

Innehållsförteckning

Abstract	2
1 Syfte och frågeställning	1
2 Teoretiskt/analytiskt ramverk	2
2.1 Data	2
2.2 Teori	2
3 Metod och material	3
4 Analys inklusive diskussion	6
4.1 Statistisk analys	6
4.2 Teoretisk analys	8
4.2.1 The Principal-Agent Approach	8
4.2.2 Inefficiency by design	10
4.2.3 Institutionaliserad Korruption	11
4.3 Diskussion	12
4.3.1 Ett normativt demokratiskt dilemma	12
4.4 Begränsningar	14
5 Avslutning	15
6 Referenser	16

1 Syfte och frågeställning

I denna uppsats är vårt mål att besvara frågeställningen; *leder mer välutbildade ledare till att korruptionen i ett land minskar? Beroende på vad analysen visar, varför eller varför inte?* För att göra detta utförs en korrelationsanalys mellan 239 olika ledares utbildningsnivå gentemot den nivå av politisk korruption som återfinns i landet det sista hela året av deras regeringstid. Dessa ledare har alla regerat i 30 olika länder under åren 1950-2004. För att svara på frågan varför eller varför inte det finns en korrelation mellan dessa så utreds de fyra delar av det korruptionsmått som används i den statistiska analysen; korruption inom exekutiven, korruption inom den offentliga sektorn, korruption inom den lagstiftande makten samt korruption inom rättssystemet. När den statistiska analysen utförs upptäcks inget starkt, men ändå ett svagt negativt, samband mellan utbildningsnivå och korruptionsnivå och därav används teorierna till att utröna varför och diskutera hur det går att förklara avsaknaden av korrelation. I analysen upptäcks även att fattiga länder påverkas mindre än rika av ledarens utbildningsnivå i förhållande till korruption. Detta tillsammans bidrar till en normativ demokratisk frågeställning som lyder;

Är det viktigare att välja politiska ledare som är representativa för befolkningen, men som enligt vår analys kommer ha svårare att bekämpa korruption, än att välja högutbildade politiska ledare som inte kommer vara representativa för befolkningen i många fall men som, enligt vår analys, kommer vara bättre på att bekämpa korruption?

Denna studie är intressant och nödvändig, inte bara för att den skulle bli en del av ett kumulativt underlag för framtida studier och till en kollektiv kunskapsbank, varifrån nya teorier och allmänbildning kan skapas- den behandlar också normativa frågeställningar. Genom att utgå från att korruption är icke önskvärt, (då det påverkar tillväxt, rättsstaten och liknande) kan jakten på samband som dessa bidra till kampen mot korruption. Exempelvis hittas ett (om än mindre) samband mellan välutbildade ledare och lägre grad av korruption i rikare länder (Tabell 5). Detta talar för att om väljare vill ha mindre korruption bör de överväga att rösta för en statsminister vars utbildning överstiger kandidatnivå. Denna undersökning är också intressant ur perspektivet av att den belyser värdekonflikter som kan uppstå då minskad korruption ställs mot politisk representation av individer som inte har en Masters eller ytterligare utbildning.

2 Teoretiskt/analytiskt ramverk

2.1 Data

För att genomföra en analys på de statistiska resultat vi tagit fram krävs att de diskuteras med utgång i teori för att kunna dra några konkreta slutsatser kring vad siffrorna betyder. För att göra detta har vi valt att titta på alla fyra delar av det korruptionsmått som använts i den statistiska analysen enskilt och analysera olika delar av korruption med hjälp av olika teorier. Det korruptionsmått som använts är *Political Corruption Index* (Coppedge, et al. 2022), ursprungligen från *Varieties of Democracy Dataset version 12* (Coppedge et al, 2022) men vi har använt oss av samma variabel som presenterad i *Standard Dataset* (Teorell, et al. 2023). Denna har sedan undersökts gentemot den data Besley och Reynal-Querol (2011) presenterar för utbildningen på 2097 olika ledare mellan åren 1848 och 2004¹.

2.2 Teori

Gällande korruption inom den offentliga sektorn används principal-agent theory (Lambsdorff 2007, 62-71). Denna teori rör vid hur relationen mellan en principal (staten i detta fallet) och en agent (offentliga sektorn) påverkar hur korruption uppstår inom just den offentliga sektorn. Den menar att då det finns en asymmetri i informationstillgång mellan staten och dess anställda inom offentliga sektorn, det vill säga att staten inte kan kontrollera vad som sker inom den offentliga sektorn på en daglig basis, så kan detta leda till att korruption uppstår (Lambsdorff 2007, 63).

“*Inefficiency by Design*” är vad Lambsdorff (2007, 83) kallar den tankebana där staten och exekutiven framställs som villiga att skapa ett system som är korrupt i sig. I samma mening beskrivs också att det finns två sätt detta kan ske, antingen genom att det är statens uttryckliga mål eller att det är lobbygrupper som är ansvariga för att staten har gått den vägen. Denna teori, eller “*approach*” som Lambsdorff (2007) beskriver den, används för att analysera korruption inom den exekutiva makten.

Institutionaliserad korruption är också en förklaringsmodell som kan förklara korruption. Denna förklaringsmodell utgår från att samhällets normer är formade av tidigare handlingar av individer, och individens egna uppfattning om hur andra ska agera. Dessa förutsättningar bildar större kollektiva beteendemässiga ramverk som påverkar samhällen och hur människor interagerar i dem (Eriksson 2011 s.140-141). Teorin används för att förklara skillnader mellan fattiga och rika länder som påträffas under analysen, och Nigeria exemplifierar ett fattigt och korrupt land utifrån (Block et al. 2013) artikel som beskriver effekterna av detta.

---

¹ Vi är tacksamma till Timothy Besley och Marta Reynal-Querol för att de gjort sin data tillgänglig för oss.

3 Metod och material

För att mäta korrelationen mellan olika ledares formella utbildningsnivå och korrupcion i landet under perioden ledaren varit aktiv, användes data från Besley och Reynal-Querol (2011) som kartlagt utbildningen på 2097 olika ledare mellan åren 1848 och 2004. Kartläggningen är genomgripande och undersöker sambandet mellan utbildningsnivå och demokrati. Syftet var att undersöka ett kausalt samband mellan länders grad av demokrati och deras ledares utbildningsnivå, och därmed ställa frågan: Väljer demokratier mer utbildade ledare? Det teoretiska ramverket för denna studie utgick från att ifrågasätta om utbildning leder till öppenhet och ärlighet hos politiker (Besley 2011), vilket då skulle leda till en större chans att bli vald till representant. I denna studie mäts det omvända sambandet, men datan kan anses skälig även för att mäta kausalitet åt motsatt håll. Datat har sedan bearbetats genom att sälla bort ledare där information angående dennes formella utbildning inte funnits tillgänglig. Datat för utbildningen har delats upp i två olika variabler- *College* och *Graduate*, där *College* motsvarar en kandidatexamen och *Graduate* motsvarar fortsatt utbildning efter kandidatnivå.

Variablerna angående utbildningen är kvalitativa, och en 1:a (1) i spalten för *College* samt en etta (1) i *Graduate* utläses som att ledaren genomgått en formell utbildning som innefattar både en kandidatexamen och ytterligare utbildning. En nolla (0) i varje kolumn för tidigare nämnda variabler utläses som ingen formell eftergymnasial utbildning, medan en etta (1) i spalten för *College* utläses som att ledaren har en kandidatexamen men inte mer.

Avgränsningar i urvalet av länder och ledare gjordes även. Tidsspannet 1950-2004 var relevant då tillgången till data räckte sig fram till 2004, men ett spann tidigare än 1950 riskerade att bli inaktuellt och missvisande.

Länderna valdes för att representera olika geografiska platser (mer om detta under rubriken begränsningar), så här fanns inget större fokus på avgränsning, ett globalt perspektiv var målet.

Dessa länder är inkluderade i analysen:

1. Afghanistan
2. Australien
3. Bolivia
4. Kanada
5. Colombia
6. Danmark
7. Ecuador
8. Egypten
9. Haiti
10. Island
11. Iran
12. Irak
13. Italien
14. Japan
15. Liberia

16. Mexico
17. Mongolia
18. Nya Zeeland
19. Nigeria
20. Filippinerna
21. Polen
22. Singapore
23. Slovenien
24. Somalia
25. Sydafrika
26. Sudan
27. Thailand
28. Turkiet
29. Storbritannien
30. USA

Datan har sedan jämförts med måttet på korruption vid ledarens sista hela år vid makten, därav har ledare som inte suttit ett helt år uteslutits från analysen. Resultatet av detta blev att urvalet av ledare nådde 239 individer från 30 olika länder, med korruptionsindex för deras sista hela år vid makten mellan årtalen 1950 och 2004. Datan för korruption har tagits från *Political Corruption Index* (Coppedge, et al. 2022). Variabeln *Political Corruption Index* mäter korruption som ett spektrum mellan 0 och 1, där 1 klassificeras som mer korrupt och 0 som mindre korrupt. Sex olika former av korruption mäts, och täcker olika nivåer och fyra olika områden; offentliga sektorn, exekutiven, lagstiftande makten och rättsväsendet. Inom den exekutiva branschen har dessutom korruptionen delats upp i mutor och förskingring, och nivåerna av governance som de högsta exekutiva cheferna särskiljs från de lägre grenarna av den offentliga sektorn. Så allt från småskaliga och större fall av förskingring och mutor till intrång i implementering av lagar och beslutsfattande.

För att dessa olika index ska väga lika i ett sammanställt index har medelvärdet av (a) *public sector corruption index* (b) *executive corruption* (c), *the indicator for legislative corruption*, och (d) *the indicator for judicial corruption* tagits fram. V-dem har ersatt de länder där data saknades med ett medelvärde av övriga länders index (Qog 2023).

$$\text{Political corruption index} = \frac{(a)(b)(c)}{3}$$

Statistiska analyser för datan utfördes sedan i form av en korrelationsanalys och en regressionsanalys, där ledarnas respektive utbildning utsatts som oberoende variabel och värdet av korruption som den beroende, för att pröva kausaliteten mellan utbildningsnivån och korruptionen i landet under det aktuella året. Analyserna gjordes med hjälp av det statistiska verktyget SPSS. Korrelationsanalyser gjordes på variablerna enskilt, samt tillsammans- det vill säga en enskild korrelationsanalys på de kvantitativa variablerna Kandidatexamen/Ej kandidatexamen mot den kontinuerliga variabeln korruptionsmått samt en variabel av den sammanslagna utbildningen .

Regressionsanalyser utfördes även en gång på 'rika länder' respektive 'fattiga' länder baserat på ländernas BNP per capita. Detta för att särskilja resultaten för att få en djupare inblick i utbildningsnivåns korrelation med korruption, för att undersöka skillnaderna mellan hög och låg nationell inkomst.

4 Analys inklusive diskussion

4.1 Statistisk analys

Som beskrivits under metod har det genomförts tre olika korrelationsanalyser som har mätt korrelationen mellan en college degree hos ledaren (motsvarande en kandidatexamen), en graduate degree (motsvarande fortsatta studier efter kandidatexamen) samt båda dessa sammanlagda gentemot korruptions nivån i landet under ledarens sista hela år vid makten. Nedan presenteras i tabell 1, 2 och 3 resultatet från dessa, samt tabell 4 som presenterar resultatet av den regressionsanalys som jämför de två variablerna college degree samt graduate degree gentemot political corruption index:

Tabell 1

		graduate	VDem_corr
graduate	Pearson Correlation	1	-.087
	Sig. (2-tailed)		.185
	N	235	235
VDem_corr	Pearson Correlation	-.087	1
	Sig. (2-tailed)	.185	
	N	235	239

Tabell 2

		College	VDem_corr
College	Pearson Correlation	1	.026
	Sig. (2-tailed)		.691
	N	235	235
VDem_corr	Pearson Correlation	.026	1
	Sig. (2-tailed)	.691	
	N	235	239

Tabell 3

		education_total	VDem_corr
education_total	Pearson Correlation	1	-.044
	Sig. (2-tailed)		.506
	N	235	235
VDem_corr	Pearson Correlation	-.044	1
	Sig. (2-tailed)	.506	
	N	235	239

Tabell 4

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	.377	.048		7.797	<.001
	College	.053	.057	.064	.919	.359
	graduate	-.074	.047	-.109	-1.565	.119

a. Dependent Variable: VDem_corr

När analyserna genomförts kan vi se att det enbart är graduate degree där vi finner en ett mycket svagt negativt samband där ($r = -0,087$) det vill säga att det finns en 0,76% chans att välutbildade ledare leder till en lägre korruptionsnivå. Detta samtidigt som signifikansen ligger på 18,5% vilket är högt för en samhällsvetenskaplig studie. Därav bör våra resultat tas med en stor nypa salt och gör dem svåra att dra konkreta slutsatser utav. Vi finner även en svag negativ korrelation mellan den totala utbildningsnivån och nivå av korruption, där ($r = -0,044$) vilket innebär 0,19% chans att välutbildade ledare leder till en lägre korruptionsnivå. Här är dock signifikansen betydligt högre vilket leder till att dessa resultat är ännu svårare att dra slutsatser ur. Som helhet kan vi dock se att det verkar som att en kandidatexamen leder till en marginellt högre nivå av korruption medan fortsatta studier vid universitet leder till en marginellt lägre nivå av korruption. Datan pekar i alla avseenden på att ledares utbildningsnivå inte spelar någon märkbar roll i minskningen eller ökningen av nivå av korruption i ett land, trots den höga signifikansen, och det är från detta vi utgår i vår teoretiska analys. I Diagram 1 presenteras ett punktdiagram med linjär regression över totala

utbildningsnivån hos ledarna (där 0 = ingen eftergymnasial utbildning, 1 = en kandidatexamen och 2 = fortsatta studier efter kandidatexamen) gentemot korruption:

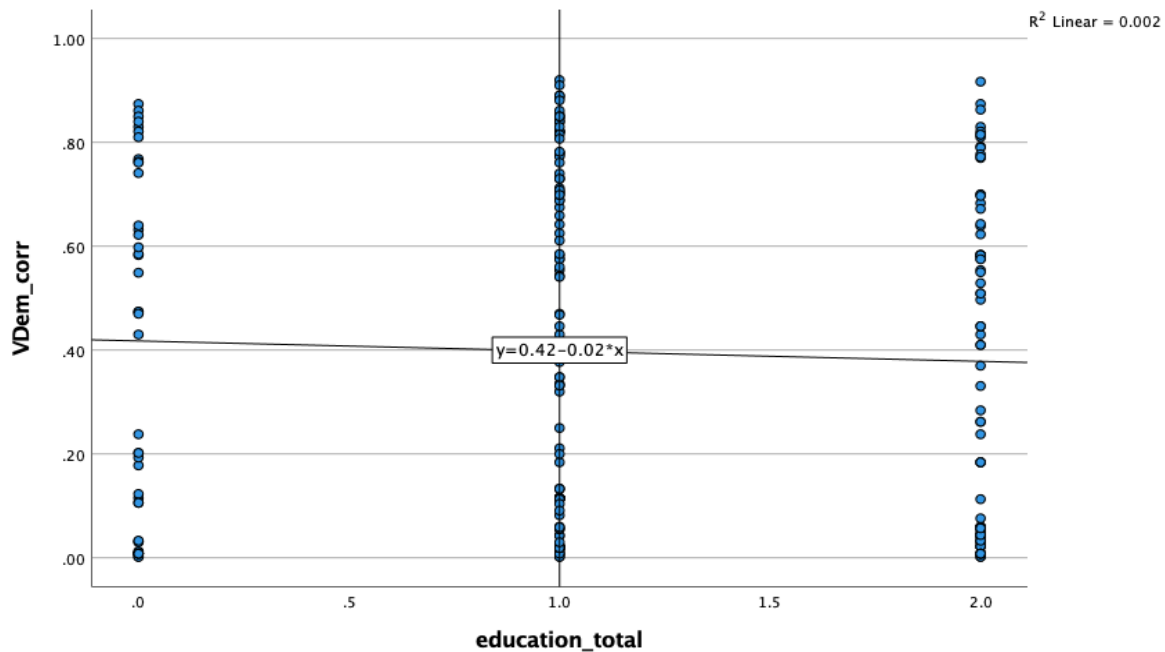

Diagram 1

Här kan vi se fördelningen av ledare där den absolut största gruppen är kandidatexamen, med 48 ledare utan eftergymnasial utbildning, 109 ledare med kandidatexamen och 81 ledare med fortsatta studier efter kandidatexamen.

Tabell 5

Coefficients ^a						
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	.053	.023		2.298	.024
	presidentialism	.100	.020	.440	4.981	.000
	graduate	-.009	.022	-.038	-.404	.687
	College	.001	.027	.003	.030	.976

a. Dependent Variable: VDem_corr

Tabell 5 visar en regressionsanalys med variablerna *Graduate*, *College*, samt 'dummy' variabeln och *Presidentialism* gentemot korruptionsindex, här har fattiga länder uteslutits ur analysen. Resultatet visar ett signifikant samband mellan korruption och presidentialism med en signifikans på 0 och en korrelation på 19,36%. Variablerna *Graduate* och *College* visar däremot en hög signifikans och en negativ korrelation (*Graduate*: -0.038 *College*: 0.003). Därför kan det antas att utbildningsnivån hos ledare har inverkan på minskad korruption, men att ett presidentiellt system har större inverkan i rikare länder. Det observeras även att högre utbildning än kandidatexamen (*Graduate*) resulterar i lägre korruption även om sambandet är ganska svagt och signifikansen relativt hög.

Tabell 6:

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	
	B	Std. Error	Beta			
1	(Constant)	.718	.062		11.525	.000
	presidentialism	-.052	.053	-.089	-.988	.325
	graduate	-.038	.038	-.095	-1.010	.315
	College	-.004	.046	-.009	-.092	.927

a. Dependent Variable: VDem_corr

Tabell 6 visar en regressionsanalys för de olika utbildningsnivåerna *Graduate* och *College* samt presidentialism gentemot korruptionsindex. Här har, till skillnad från tabell 5, rika länder uteslutits ur analysen. Korrelationen mellan presidentialism och korruption uppnår cirka 0.8%, *Graduate* 0.9% och *College* 0,0081 %. Vilket skulle innebära att enbart en kandidatexamen i sig minskar sannolikheten för att korruption uppstår. Dock är signifikansen hög i variabeln *College* (0.927) och någorlunda hög i *Graduate* (0.315), därför är det inte säkert att dra ett samband mellan dessa. Korrelationen för presidentialism och korruption uppvisas dock som ett ganska stort samband men signifikansen ligger på 0.325 vilket innebär att resultatet kan vara missvisande. Tolkningen av datan blir arbiträr. Men sammanfattningsvis hittas inte ett liknande samband mellan utbildningsnivån och korruption som i rika länder, vilket är talande för att rika och fattiga länder har olika spelplaner när det gäller korruption.

4.2 Teoretisk analys

4.2.1 The Principal-Agent Approach

The Principal-Agent Approach är en kontraktsteori som har sin grund inom ekonomin, men som senare har kommit att användas även gällande korruption, framför allt inom just den offentliga sektorn (Lambsdorff 2007, 63). Vårt syfte med användandet av just denna teorin är att nå en djupare förståelse för hur det kan komma sig att politiska ledares utbildningsnivå inte påverkar nivån korruption i ett land mer än vad som har påvisats genom den statistiska analysen. För att kunna göra detta bör vi för det första förstå varför korruption uppstår här samt vad staten har för begränsningar och tillvägagångssätt.

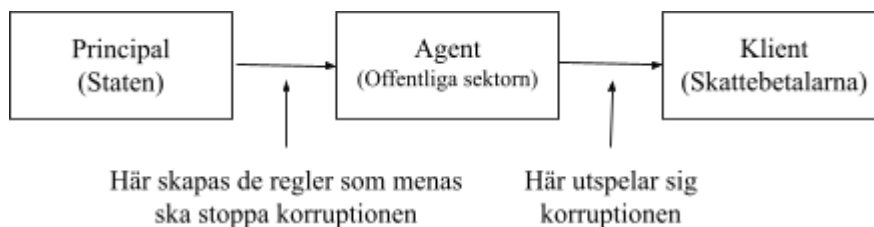

Diagram 2

För att förenkla Principal-Agent approach så kan den liknas vid vad som presenteras ovan i diagram 2. Den bygger på en principal som är överlägsen den agent som får ett specifikt uppdrag, med mål att utföra just det uppdraget så effektivt som möjligt gentemot klienten (Lambsdorff 2007, 63). Detta kan utspela sig på många olika vis och kan bland annat innebära en statlig myndighet som exempelvis ska samla in skatt eller betala ut försäkringar. Det är när klienten sedan är i kontakt med agenten som korruption uppstår, då exempelvis en företagsägare betalar en statlig myndighet för att köpa deras produkter eller en polis får betalt för att arresteras en konkurrent. I denna teoretiska modell vill man alltså komma underfund med hur reglerna som sätts av principal kan utformas på ett sådant sätt att agenten inte är korrupt när den opererar gentemot klienten.

Det är dock ett problem som uppstår när dessa regler ska utformas, och det är en asymmetrisk tillgång till information. Endast agenten vet vad som sker inom företaget eller myndighetens fyra väggar och om det kontrakt som ingåtts har gjort det på grunder av effektivitet så kan alltid agenten måla upp en bild för en principal som i verkligheten inte stämmer överens med vad som sker (Lambsdorff 2007, 63; Stremitzer, 2005, S.2). Det kan handla om att rapportera en högre effektivitet än vad som är fallet, eller att överdriva sina kvalifikationer innan kontraktet är slutet men grundproblemet är detsamma, en asymmetri i informationen. Denna asymmetri skapar utrymme för att korruption ska kunna uppstå, då staten inte kan se när det sker. För att komma underfund med detta finns det ett antal åtgärder staten kan ta.

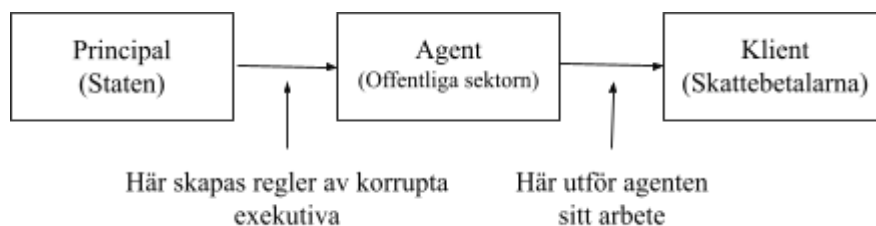
För det första kan det tillsättas en revisor eller en chef som är där specifikt för att överse detta och rapportera till staten ifall inte kontraktet uppfylls (Lambsdorff 2007, 65). Därutöver är det en möjlighet att sätta i verket en själv-kontrollerande mekanism. En sådan kan vara exempelvis "tournament mechanism" (Stremitzer 2005, 3), som i sig är ett löfte om att betala ut en viss summa i bonus till ett antal agenter, men man kommer inte överens om hur fördelningen ser ut förens efter arbetet är utfört. På så vis kan en principal göra bedömningen om hur agenterna har presterat efter att arbetet är utfört, samtidigt som agenterna har incitament att arbeta hårt och effektivt för att få en stor bonus. Utöver dessa åtgärder är det även vanligt att staten använder sig av agentens inneboende ärlighet (Lambsdorff 2007, 64) som ett argument för att inte ta emot mutor. Problemet består dock oavsett vilken eller vilka av dessa åtgärder staten använder sig av. Det finns en diskrepans i information och även om man kan lösa problemet med att kunna 'straffa' den agent som inte upplever kontraktet så är det fortfarande svårt för en principal att kunna veta ifall detta är fallet.

Exempelvis kan en revisor eller chef vända sig mot sin principal och samarbeta med agenten eller en agent helt sonika strunta i argumentet att de har en inneboende ärlighet. Med detta i åtanke kan vi se att staten har ett flertal åtgärder att ta men ingen som kan lösa det ursprungliga problemet. Därav är det svårt för en ledare att minska korruptionen inom den offentliga sektorn om den redan är utbredd och finns närvarande inom stora delar av sektorn. Till följd av detta argumenterar vi att utbildningsnivån på en ledare inte spelar någon större roll i minskandet av korruption eftersom problemet inte ligger i hur staten egentligen försöker motverka korruption, utan är exogen från staten. Att det finns en asymmetri i informations tillgången gör att ledarens åtgärder blir otillräckliga. Naturligtvis finns det åtgärder att ta, och dessa kan leda till minskad korruption, men det ursprungliga problemet finns i dagsläget ingen lösning på. På grund av detta kan en ledare vara extremt välutbildad och vara så gott som expert på korruption men ändå inte lyckas bli av med korruptionen inom den offentliga sektorn helt och hållet.

Detta skulle kunna förklara de siffror vi ser i den statistiska analysen, där en mycket välutbildad ledare, som har fortsatt studier utöver en kandidatexamen, är den enda där vi kan se en mycket svag men ändå negativ korrelation mellan utbildning och korruption. Samtidigt som det också skulle kunna förklara vad vi ser i tabell 4, där vi finner att graduate degree har en betakoefficient på $-0,109$ jämfört med $0,064$ för ledare med college degree. Då korruption är en mycket stor del av tillväxtteori samt nationalekonomi kan tänkas att dessa mycket väl utbildade ledare kan mer om korruption och därav kan hjälpa hämma den, men att utrota den helt i den offentliga sektorn är som vi har påvisat mycket svårt. Dessutom uppstår ett stort dilemma i och med att siffrorna pekar på hur en kandidatexamen är dålig för att minska korruption samtidigt som fortsatt utbildning minskar korruption. Då många länder i världen har en utbildningsnivå på sitt folk som ligger långt under universitetsnivå så leder detta till att man som land blir tvingad till att välja mellan representativa ledare, som har en liknande utbildning till vad folket som helhet har, som inte kommer att påverka korruptionen enligt vår analys - eller att välja högutbildade ledare som enligt oss kommer ha större chans att påverka positivt, men som då inte är representativa för landet som helhet. Detta landar i en normativ fråga som är ett föremål för diskussion i sig, är en minskning av korruption viktigare än att ha representativa ledare? Vårt mål är inte att komma till botten med denna fråga, men den är svårfrånkomlig till följd av de statistiska resultaten och den kommer att diskuteras i närmare detalj under rubriken diskussion..

4.2.2 Inefficiency by design

Som nämnt i det teoretiska ramverket är *“inefficiency by design”* (Lambsdorff 2007, 83) en tankebanan kring hur korruption inom de exekutiva utspelar sig i verkligheten och hur den kommer till. Vi har fortfarande samma aktörer som i Agent-Principal-modellen. En principal, en agent och en klient, och det handlar fortfarande om hur en principal skapar regler för agenten att arbeta utefter. Dock så är det inte agenten som har ohederliga intentioner denna gången - det är de exekutiva som har det. För att enkelt beskriva sambandet så kan det liknas vid vad som visas i diagram 3:

Diagram 3

I detta fallet arbetar den offentliga sektorn med en tillfredsställande effektivitet, vilket beskrivs av Posner (1974, 6) vara till följd av att man har samma incitament att arbeta hårt som en privatanställd; man har chans till att arbeta sig upp på sin arbetsplats, man vill inte bli avskedad och man har ett rykte att leva upp till. Här är alltså inte fokuset i denna teori, utan det som är av intresse är huruvida de policys och regler som sätts upp av en stat gentemot den offentliga sektorn är framtagna med målet att tjäna en liten grupp eller samhället som stort (Lambsdorff 2007, 83). Posner (1974) och Djankov et al. (2002) beskriver hur detta kan utspela sig på två olika sätt. För det första kan det handla om en stat vilken har som mål att skapa regler med syftet att tjäna den korrupta exekutiven (Djankov et al. 2002, 27). För det

andra kan det handla om en stat som låtit sig påverkas av intressegrupper och lobby grupper från den privata sektorn och därigenom skapat regler som inte är till för att tjäna hela samhället (Posner 1974, 9-11).

Här ligger problemet fortfarande i maktstrukturen mellan principal och agent, men nu är inte problemet att en principal har för lite makt, som i Principal-Agent Theory, utan att en principal har för mycket makt. För att kringgå detta krävs att det finns starka mekanismer på plats sedan tidigare, exempelvis maktdelning, en stark byråkrati eller stark medierapportering. Dock är det svårare att få pli på denna typen av korruption om inte dessa finns på plats sedan innan då, som Djankov et al. beskriver, fler länder med "*less limited, less democratic, and more interventionist governments*" (Djankov et al. 2002, 27) är mer villiga att reglera inträden på marknaden med detta som syfte. Till följd av detta kan det vara så att det redan är för sent då en korrupt ledare sitter vid makten, då detta är vanligare i mer auktoritära länder.

Eftersom detta är exogena variabler i hänseende till vår statistiska analys så skulle detta kunna förklara varför den korrelation som finns mellan utbildningsnivå och korruption är så svag. Även om ledaren kan arbeta för att bekämpa korruption så kommer en ledare i väldigt få fall lyckas förändra denna typ av institutioner som tar många år att bygga upp, och krävs för att kunna stoppa en korrupt exekutiv. Till följd av detta blir ledarens utbildningsnivå en variabel som inte kommer hjälpa denne ledare att bekämpa korruptionen inom de exekutiva då även om en ledares utbildningsnivå kan hjälpa denna att i längden skapa nya, starka institutioner så kommer detta inte att träda i effekt på en kort tid. Därav kommer detta inte speglas i siffrorna vi har tittat på.

4.2.3 Institutionaliserad Korruption

Analysen gav skilda resultat för rika respektive fattiga länder- vilket implicerar att de har olika spelplaner. Korruptionen i fattiga länder kan förklaras som ett bredare fenomen som genomsyrar samtliga sektorer. En fallstudie av Nigeria pekar på att korruptionen är kulturell, i ett samhälle som redan är korrupt tar individer till handlingar som ger dem personliga fördelar på kort sikt, på bekostnad av samhället. Det beskrivs till och med som en överlevnadsstrategi (Kempe 2018 s. 515-517).

Incitamentsstrukturen i ett land som Nigeria straffar långsiktiga och etiska beslut och belönar själviska val. Detta genomsyrar kulturen och minskar tilliten, både till staten och till medmänniskor, vilket lett till att korruptionen präglar alla sektorer av samhället, legislativt, civilt, exekutivt och i mån om rättsväsende. Effekten blir inte enbart svaga institutioner- det leder till att korruptionen institutionaliseras och blir en norm (Kempe 2018 s.514).

Svaga institutioner kan även förklara korruption inom den lagstiftande makten. Nigeria, som dessutom analyserades i denna studie och uppnår mycket höga nivåer av korruption kan observeras som ett enskilt fall. Människor litat helt enkelt inte på att domstolar i Nigeria kan döma på ett objektivt vis, och domare tvekar inte för att straffa fattiga människor före rika. Domare och korrupta missbrukare av lagen samverkar, faciliterar och legitimerar korruptionen. Det är inte främmande att domare mutar civila för att förvränga domstolens beslut (Kempe 2012 s.511-517). Detta bildar en ond cirkel av misstro mellan privatpersoner, myndigheter och landets centrala styrning. En svag rättsstat blir effekten av detta, när civila inte anmäler brott på grund av rädsla för repressalier från domstol eller polisväsende. Företagare får inte vara ifred från polisväsendet som kör omkring och kräver mutor, medan

kriminella kan muta rättsväsendet och till och med vända utredningar mot offret självt (Kempe 2018 s.513-514).

Det beteendemässiga ramverk som Nigerianerna lever i är helt enkelt riggat för korruption. När det har genomsyrat kulturen och samhället på ett sådant grundligt sätt är det enda sättet att bekämpa det institutioner, och att sluta belöna korrupt beteende och bygga ett samhälle där ärlighet och tillit inte bestraffas utan belönas (Kempe 2018 s.517).

Detta, hade kunnat vara en möjlig förklaring till varför resultaten av analysen ser ut som den gör, det kan utläsas av Tabell 5 att det finns skillnader i utbildningens påverkan på korruption mellan rika och fattiga länder, och skillnaderna i graden av korruption mellan fattiga och rika länder kan inte enbart förklaras av politiska ledares utbildningsnivå, tabell 5 och 6 visar att graden av utbildning inte är lika viktigt beroende på landets ekonomiska välfärd. Generellt kan rikare länder antas ha starkare institutioner, vilket hade kan förklara varför rikare länder oftare har ett lägre värde i *Political corruption index* än fattiga. Detta faller i linje med den institutionella teorin inom Nationalekonomin- Starka institutioner leder till ekonomisk tillväxt. Teorin har fått mycket gehör sedan 90-talet då den först uppmärksammades. Informella och formella institutioner särskiljs från varandra, där informella institutioner är mer centrerat kring beteende och förväntningar av andras beteende, medan formella institutioner definieras som lagar och konstitutioner. En aspekt av institutioner som verkar positivt på ekonomisk tillväxt är att skydda äganderätter, minska korruption och upprätthålla rättsstaten (Block et al. 2013 s.80). Det finns därför fog för antagandet att en brist på hållbara institutioner har inverkan på nivåer av korruption i ett land. Den ekonomiska institutionella teorin inkluderar även till stor del marknadsekonomiska institutioner såsom marknadsreglering, makroekonomisk stabilitet och demokratiska värden (Block et al. 2013 s. 80-81) Förutsättningar som gynnar långsiktighet, tillit och företagande lyfts upp som viktiga. Korruption innefattar beteenden som negativt påverkar dessa förutsättningar och kan därför förväntas vara mindre optimalt för tillväxt, det går att likna vid begreppet 'good governance' som också innefattar karaktärsdrag hos en stat som minskar sannolikheten för korruption. Däribland meritokrati som dessutom har en ökande effekt på tillväxt, då det liksom de tidigare nämnda förutsättningarna inom den nationalekonomiska varianten av institutionell teori också gynnar positiv tillväxt. Detta då nepotism stoppas till fördel av utbildning och objektivitet istället för partiskhet (Norris 2012 s. 43-50).

Dessa anledningar till korruption kan anses som självklara - i en situation där incitamenten belönar individualistiskt korrupt beteende kommer korruption uppstå och upprätthållas i stor grad. Men även i system som har bättre institutioner och där asymmetrisk information inte är ett problem förekommer korruption. Detta fenomen beskrivs av Susan Rose-Ackerman i boken *Corruption: A study in political economy* (1978 s.16). Vad driver korruption i den lagstiftande processen då intressegrupper och majoritetsstyre står i konflikt med varandra? Modellen av en 'Perfekt demokratisk stat' presenteras som en demokrati där de valda representanterna bryr sig både om sitt uppdrag att stifta lagar utifrån majoritetens preferenser, samt sin egen inkomst. Ifall de säger sig vilja införa samma policys som sina konkurrenter kan de göra sig av med dem. Men eftersom att de helst vill sitta kvar vid makten, måste de vara beredda på att hållas till svars av väljarna under kommande val. Då de avviker för mycket från de löften de lovat riskerar de inte att bli invalda igen (Rose-Ackerman 1978 s.17). Det har dessutom visat sig vara lätt för lobbyister att få igenom sina preferenser då de redan delar samma mål som de demokratiska representanterna, då dessa redan har incitament till att lagstifta för lobbyister och liknande intressegruppers mål. Själva lagstiftarna antas vara amoraliska och har inga politiska preferenser som påverkar huruvida de går att muta eller ej,

och väljare antas vara insatta, och värdera att deras intressen blir representerade (Rose-Ackerman 1978 s.16-17) av pålitliga politiker.

Så vad säger detta om våra resultat? Vi kan se att presidentiella system har högre sannolikhet för korruption. Det kan antas att en lägre insyn för väljare kan leda till att korrupt beteende går obemärkt förbi, eller att representanterna är lättare att muta eftersom deras personliga preferenser inte anammas i partiet, detta med tanke på att det i presidentiella first-past-the-post stater oftast har två eller ett fåtal partier som konkurrerar med varandra, och därför inte nödvändigtvis representerar alla väljare och politiska representanter personliga åsikter.

Då modellen antar att lagstiftarna inte har några preferenser kan man anta att mutor är en bakomliggande faktor till när representanter agerar i konflikt med vallöften. Dessutom kan kortsiktighet bland individuella politiker som inte förutsätter sig sitta flera mandatperioder också vara en anledning till varför korruption förekommer i demokratier. Det verkar därför som att korruption måste upptäckas och aggressivt straffas för att reduceras (Rose-Ackerman 1978 s.18). Detta förutsätter förstås att domstol och intelligentsia inte i sig är korrupta.

4.3 Diskussion

4.3.1 Ett normativt demokratiskt dilemma

I den statistiska analys som har utförts upptäcks ett svagt negativt samband mellan ledares utbildningsnivå och nivån av korruption, det vill säga att politiska ledare som är mer välutbildade är i en mån bättre på att bekämpa korruption. Detta samband gäller ledare som har fortsatt studier efter en kandidatexamen och är som starkast i rika länder (se tabell 6 & 7), vilket leder oss till att dra slutsatsen att det inte är personer eller de institutioner som vi har jämfört som har en inverkan på korruptionen i fattiga länder. Vad det är som är just detta är inte vårt mål att undersöka, utan vårt fokus ligger på utbildningsnivån bland ledarna för dessa länder. Att vi finner ett negativt samband mellan utbildningsnivå och korruption i rika länder är dock mycket intressant och leder till en normativ frågeställning gällande demokrati;

Är det viktigare att välja politiska ledare som är representativa för befolkningen, men som enligt vår analys kommer ha svårare att bekämpa korruption, än att välja högutbildade politiska ledare som inte kommer vara representativa för befolkningen i många fall men som, enligt vår analys, kommer vara bättre på att bekämpa korruption?

Tidigare har kartlagts ett antal förklaringar för varför det negativa sambandet inte är starkare, men i och med att det finns en negativ korrelation, trots dess svaghet, så kan inte denna fråga undvikas. Representation är en grundläggande demokratisk värdering som bygger på att det folk som tvingas lyda de lagar som lyder i ett land, också ska representeras bland politikerna. Representativ demokrati är idag en av de vanligaste formerna av demokrati och bygger på just denna princip. Även om det naturligtvis finns många olika aspekter som spelar in på en ledare eller en grupp politikers representationsnivå så är utbildningsnivån också en del av detta. Om då utbildningsnivån på politiska ledare skulle komma att öka långt över nationens medelvärde på utbildningsnivå så blir detta ett representationsproblem och i längden leder detta till ett

legitimitetsproblem, något som Robert A. Dahl (2020, 127-128) sätter fingret på när han skriver:

“[Many different criteria] shape the concrete political institutions of democratic countries: executives, legislatures, courts, party systems, local governments, and so on. The shape of these institutions might in turn have important consequences for the fairness of the representation in the legislature, or the effectiveness of the government, and as a result they might even affect the legitimacy of the government.”

Det Dahl resonerar kring här är inte relaterat till utbildningsnivå eller korruption men det dilemma och den frågeställning som uppstår efter vår analys är en förlängning av samma problem som Dahl tar upp; hur kan staten hävda sig legitim om den inte är representativ för sitt folk? När detta behöver vägas mot att minska korruptionen i landet så uppstår dilemmat som vi försöker peka på i den ovan presenterade frågeställningen.

När korruption uppstår inom den offentliga sektorn så leder detta till välfärdsförluster på flera olika sätt. Till exempel leder korruption till att byråkraternas incitament till att jobba hårt sjunker vilket i sin tur gör att man får en mindre effektiv offentlig sektor (Lambsdorff 2007, 65). Därutöver leder korruption också till att kvaliteten bland de produkter som den offentliga sektorn köper in sjunker, då en agent har incitament att köpa de produkter/tjänster som betalar bäst i mutor, istället för den som har billigast pris och bäst kvalitet (Lambsdorff 2007, 66). Detta leder i många fall till en snedvridning av marknaden då sämre företag nyttjas av korruptionen (Lambsdorff 2007, 65-66). Med andra ord finns ett allmänintresse för att bekämpa korruption då denna typ av välfärdsförluster som uppstår i samband med korruption leder till ökade kostnader för samhället. Därav blir det viktigt för samhället som stort att arbeta mot korruption, samtidigt som det också är normativt viktigt att arbeta för representation bland politiker.

Den slutgiltiga slutsatsen som kan dras ur hela vår analys och diskussion blir då följande. I fattiga länder hittar vi ingen korrelation mellan varken presidentialism eller ledares utbildningsnivå gentemot korruption utan här är det någonting annat som påverkar. Det är inte de institutioner vi har vägt in, och det är inte personerna heller. I rika länder finner vi en svag men negativ korrelation mellan fortsatta universitetsstudier efter kandidatexamen och korruption. Här spelar även presidentialism en större roll, men det negativa sambandet mellan hög utbildning och korruption går inte bortse från. Att sambandet inte är starkare än vad som funnits förklaras genom ett antal teorier inom ett antal olika sektorer där korruption ofta är närvarande. Det faktum att sambandet är negativt landar oss i ett normativt dilemma och lyfter en större fråga; *vad är viktigare, korruption eller representation?*

4.4 Begränsningar

Vissa stater har perioder med väldigt många ledare och detta kan påverka kausaliteten. Korruptionen kanske då har med det tidigare politiska skicket att göra, och behöver därmed inte vara en effekt av den aktuella ledaren. Detta kan vara värt att betänka med datan. Med tanke på att signifikansvärdena var höga kan resultaten inte antas vara helt tillförlitliga.

En annan begränsning med datan som presenteras är att det saknades data för de senaste 19 åren, vilket bidrar till att undersökningen kan vara förlegad och inte presentera aktuella trender, och på så sätt snedvrider resultatet.

De länder som valdes för analysen var menade att representera ett brett omfång av världens ledare, i olika kulturer, med olika statskapacitet och ekonomisk status. Detta hade också kunnat vara ett misstag, då detta kan ha bidragit till cherry-picking av datan, och länderna vars ledares utbildning som analyserats med fördel hade valts slumpmässigt. För att tackla denna problematik har en distinktion mellan rika och fattiga länder likväl presidentiella system respektive icke-presidentiella system utförts för att kunna analysera jämförbara länder och komma åt de beroende variablerna.

Dessutom kan resultatets höga signifikans vara till följd av att stickprovet varit ganska litet med tanke på hur liten andel av världens länder som analyserats. Kanske hade det varit en fördel att begränsa omfånget till en viss geografisk/kulturell yta som exempelvis OECD-länderna.

Slutligen bör även faktumet att studien innefattar just länders formella ledare, och inte representerar resten av förvaltningen och andra politiskt tillsatta agenter. Vi måste hålla oss ödmjuka inför att ledaren och dennes utbildningsnivå inte nödvändigtvis speglar resten av statsapparaten, om den hade undersökts mer utförligt kanske ett starkare eller svagare samband funnits, och denna studie hade då kunnats göras mer relevant för forskning och förbättring inom styrning och förvaltning.

5 Avslutning

I denna uppsats har frågeställningen *Leder mer välutbildade ledare till att korruptionen i ett land minskar? Beroende på vad analysen visar, varför eller varför inte?* besvarats, och svaret är att i rika länder finns en svag negativ korrelation även om den inte återfinns i fattiga länder. Denna korrelation är som tydligast i tabell 4 men är även synlig i tabell 1 och 5. För att ta fram dessa tabeller har det genomförts tre korrelationsanalyser där man mäter variablerna *college*, *graduate* och *total education* gentemot Political Corruption Index (Coppedge, et al. 2022). Därefter genomförs tre regressionsanalyser, först *college* samt *graduate* gentemot Political Corruption Index (Coppedge, et al. 2022) och därefter två regressionsanalyser på fattiga respektive rika länder som även inkluderar en dummy-variable; presidentialism (se tabell fem och sex). Sambandet är inte av den starkare karaktären och därav behandlas frågan varför det inte är starkare i avsnittet *teoretisk analys* med hjälp av Principal-Agent Theory, Inefficiency by design samt institutionaliserad korruption. Dessa förklarar olika delar av det korruptionsmått som har använts; *Political Corruption Index* (Coppedge, et al. 2022). Det mäter korruption inom offentliga sektorn, exekutiv korruption, korruption inom lagstiftande makten samt korruption inom rättsväsendet. Därav vårt val av teorier, som alla riktar in sig på olika delar av politisk korruption.

Efter att ha analyserat anledningarna till varför sambandet inte är starkare går vi i diskussionen över till implikationerna av vårt resultat. Då den korrelationen vi upptäckt är svag så är det också svårt att dra skarpa slutsatser ur denna analys men, om vårt resultat stämmer även på en större skala, så blir den kraftigaste implikationen ett normativt dilemma:

Är det viktigare att välja politiska ledare som är representativa för befolkningen, men som enligt vår analys kommer ha svårare att bekämpa korruption, än att välja högutbildade politiska ledare som inte kommer vara representativa för befolkningen i många fall, men som enligt vår analys kommer vara bättre på att bekämpa korruption?

Detta är ett dilemma som har stora implikationer på hur en demokratisk stat kan se ut, då representation är en mycket grundläggande del av de demokratiska normer vi finner i vårt samhälle idag. Frågan är mycket stor och lämnar utrymme för ytterligare debatt kring ämnet, men är det så att sambandet återfinns även i andra länder så är frågan också så gott som oundviklig.

Vår studie har dock ett antal begränsningar i genomförandet. För det första har vi endast kunnat undersöka sambandet i 30 länder - länder som har valts i hopp om att vara representativa för respektive världsdela som helhet. Dock är detta inte garanterat att vara fallet, och 30 länder är relativt få i sammanhanget. Anledningen till att urvalet inte varit större är i första hand tidsbrist. Dessutom sträcker sig den data som använts enbart fram till år 2004 och detta är enbart till följd av att vi inte lyckats sammanställa nyare data.

6 Referenser

- Besley, Timothy och Reynal-Querol, Marta. 2011. *Do Democracies Select More Educated Leaders?* *The American Political Science Review*, August 2011, Vol. 105, No. 3 (August 2011), pp. 552-566
- Block, Steven A. Lindauer, David L. Perkins, Dwight H. Radelet, Steven. *Economics of development*. 2013. uppl 7 W.W Norton & Company, New York, London. s.79-81
- Coppedge, Michael and John Gerring and Carl Henrik Knutsen and Staffan I. Lindberg and Jan Teorell and Nazifa Alizada and David Altman and Michael Bernhard and Agnes Cornell and M. Steven Fish and Lisa Gastaldi and Haakon Gjerløw and Adam Glynn and Allen Hicken and Garry Hindle and Nina Ilchenko and Joshua Krusell and Anna Luhrmann and Seraphine F. Maerz and Kyle L. Marquardt and Kelly McMann and Valeriya Mechkova and Juraj Medzihorsky and Pamela Paxton and Daniel Pemstein and Josefine Pernes and Johannes von Römer and Brigitte Seim and Rachel Sigman and Svend-Erik Skaaning and Jeffrey Staton and Aksel Sundström and Ei-tan Tzelgov and Yi-ting Wang and Tore Wig and Steven Wilson and Daniel Ziblatt. 2022. *V-Dem [Country-Year/Country-Date] Dataset v12*. Varieties of Democracy (V-Dem) Project. 10.23696/vdemds22
- Dahl, Robert A. 2020. *On Democracy 2a* uppl. Yale University Press
- Djankov, Simeon; La Portera, Rafael; Lopez-De-Silanes, Florencio; Shleifer, Andrei. 2002. The Regulation of Entry. *The Quarterly Journal of Economics*. 117(1): 1-37. <https://doi.org/10.1162/003355302753399436>
- Eriksson, Lina. 2011. *Rational Choice Theory*. Palgrave Mcmillan Hampshire, New york. s. 140-141
- Kempe, Ronald Sr, Hope. 2018. Institutions and the culture dimension of corruption in Nigeria. *Crime, Law and Social Change*, Vol. 70, Issue 4. s.503-519

- Lambsdorff, J.G. 2007. *The institutional economics of corruption and reform : theory, evidence, and policy*. Cambridge University Press
- Norris, Pippa 2012. *Making Democratic Governance Work; How Regimes Shape Prosperity, Welfare, and Peace*. Cambridge University
<https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1017/CBO9781139061902> S.43-50
- Posner, R. A. 1974. "Theories Of Economic Regulation". *Bell Journal of Economics*. 5(2): 335-358
- Qog Institute. 2023. Political Corruption Index.
https://datafinder.qog.gu.se/variables/all?search=Political%20corruption%20index&search_country=&min_year=&max_year= Hämtad 21-05-2023 19:10
- Rose-Ackerman, Susan.
- Stremitzer, Alexander. 2005. *Agency Theory: Methodology, Analysis .A Structured Approach to Writing Contracts*. Frankfurt: Peter Lang.
- Teorell, Jan, Aksel Sundström, Sören Holmberg, Bo Rothstein, Natalia Alvarado Pachon, Cem Mert Dalli & Yente Meijers. 2023. *The Quality of Government Standard Dataset, version Jan23*. University of Gothenburg: The Quality of Government Institute, <https://www.gu.se/en/quality-government>
doi:10.18157/qogstdjan23